

Social konsekvensanalys för Detaljplan i Berga för Laken 3 med flera (Berga centrum)

2024-05-23

Diarienummer: SBN 2021-752

Datum: 2024-05-23

Handläggare: Filippa Blomberg

Organisation: Stadsplaneringsavdelningen, Linköpings kommun

Innehåll

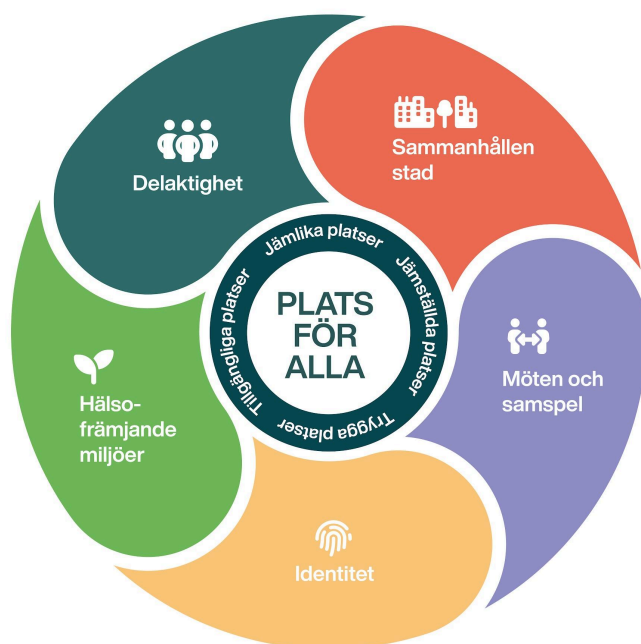
Inledning	4
Disposition	5
Metod	5
Platsbeskrivning	8
Planförslaget	11
Bakgrund	11
Gemensam målbild och stadsbyggnadsprinciper	12
Planförslag för Berga centrum	13
Analys av planförslaget utifrån de sociala aspekterna	18
Plats för alla	19
Plats för alla: Trygghet	19
Plats för alla: Barn	25
Plats för alla: jämställdhet	27
Delaktighet	29
Sammanhållen stad	33
Möten och samspel	37
Identitet	40
Hälsofrämjande miljöer	43

Inledning

Denna sociala konsekvensanalys (SKA) har tagits fram i samband med framtagandet av detaljplan för Berga centrum för Laken 3 med flera.. Syftet med den sociala konsekvensanalysen (SKA) är att beskriva och analysera de sociala konsekvenserna av planförslaget samt beskriva hur vi har arbetat med frågorna under processen.

Under arbetet med att ta fram en ny detaljplan för Berga centrum så har de sociala aspekterna fått ett stort utrymme och har hela tiden funnits med. Redan när samhällsbyggnadsnämnden beslutade om ett positivt planbesked fanns det med skrivningar om att skapa ett livfullt centrum för att bidra till en trygghetsskapande miljö. Det konstaterades att sociala konsekvenser, barnkonsekvenser samt trygghetsskapande åtgärder och utökad dialog är av stor betydelse i planarbetet. Frågorna preciserades när mål för projektet formulerades i den interna projektplanen och fick ett stort utrymme i den gemensamma målbild och de stadsbyggnadsprinciper som arbetades fram gemensamt av exploatörerna och kommunens projektgrupp. De sociala aspekterna har också funnits med när olika strukturförslag har utvärderats och när det slutliga planförslaget till samrådet har utformats. Denna sociala konsekvensanalys har tagits fram tillsammans med planhandlingar inför samrådet.

De sociala aspekterna och den modell som använts under planarbetet och i denna analys har tagits fram av stadsplaneringsavdelningen på Linköpings kommun. Modellen bygger på ett antal olika sociala aspekter eller bärande teman som syns i bilden nedan. Vad de innebär beskrivs i respektive avsnitt senare i dokumentet.

Modell för social hållbarhet inom fysisk planering. (Linköpings kommun)

Den sociala konsekvensanalysen innehåller en kort och övergripande analys av alla olika aspekter, men särskilt fokus ligger på avsnittet trygghet, eftersom den frågan har ansetts vara viktigast av de sociala aspekterna och därför fått störst utrymme under arbetet med detaljplanen. Den tidiga dialog som genomförts och vad som framkom från den beskrivs under avsnittet delaktighet.

Disposition

I detta avsnitt presenteras upplägget för dokumentet. Nedan beskrivs metoden för hur planförslaget och den sociala konsekvensanalysen har tagits fram.

Nästa avsnitt är en platsbeskrivning som innehåller en kortfattad beskrivning av Berga centrum idag. Därefter följer avsnittet om planförslaget, som innehåller en kort bakgrundsbeskrivning, målbild och stadsbyggnadsprinciper samt en kortfattad beskrivning av själva planförslaget. En mer utförlig beskrivning av planförslaget finns i planbeskrivningen. Planbeskrivningen bör läsas först för ökad förståelse av denna sociala konsekvensanalys.

Därefter följer själva analysdelen. Den är strukturerad utifrån de olika aspekterna av social hållbarhet från Linköpings kommuns modell. Under varje aspekt ges en kort beskrivning av innebörden och vilka frågor som är särskilt viktiga att beakta i arbetet. Därefter följer en nulägesbeskrivning av Berga centrum utifrån den sociala aspekten och en konsekvensanalys av planförslaget. I vissa fall beskrivs vilka anpassningar eller avvägningar som har gjorts under arbetet med detaljplanen för att förstärka de sociala värdena. I analyserna lyfts fördelar och positiva aspekter med planförslaget, risker/ nackdelar samt rekommendationer till fortsatt arbete i de fall det finns frågor som särskilt bör bevakas eller utredas vidare.

Metod

Beskrivningarna och analyserna i detta dokument baseras på olika planeringsunderlag som har använts i projektet. Faktasammanställningar om nuläget, platsbesök, analyser från kommunens säkerhetsenhet, samtal och workshops med fastighetsägare och deras förvaltare och anlitade arkitekter, workshop om trygghet med representanter från olika verksamheter i området samt kommunens projektgrupps upplevelser, tankar och reflektioner. De sociala aspekterna har funnits med under hela processen och har legat till grund för diskussioner och justeringar av olika strukturalternativ. Redan tidigt i processen, i arbetet med framtagande av gemensam målbild och stadsbyggnadsprinciper, gjordes viktiga ställningstaganden som har fått vara styrande och vägledande i arbetet när olika intressen har ställts mot varandra.

Processen för arbetet med detaljplanen och de sociala aspekterna visas i bilden nedan. De olika stegen beskrivs därefter kort.

Bilden visar de olika stegen i processen

Uppstart, planering, underlag

Vid uppstarten av projektet var det tydligt att trygghetsfrågan, men även barnperspektiv och delaktighet var särskilt viktiga frågor. Platsen studerades utifrån olika underlag som fanns att tillgå som brottsstatistik, trygghetsundersökningar, tidigare genomförda dialoger med mera. Kontakt togs med kommunens säkerhetsenhet för att försöka ringa in de mest problematiska platserna. En plan för projektets upplägg togs fram och upplägg för tidig dialog formulerades.

Workshopar nulägesbild och stadsbyggnadsprinciper

Ett par workshopar för att formulera gemensam målbild och stadsbyggnadsprinciper genomfördes. Först internt i kommunens projektgrupp, och därefter gemensamt med fastighetsägarna/exploatörerna. Kommunen och exploatörerna landade tillsammans i en gemensam målbild för området samt ett antal stadsbyggnadsprinciper som skulle vara vägledande i arbetet. Stort fokus kring att få till ett trivsamt och livfullt centrum där alla känner sig trygga och välkomna.

Tidig dialog

Tidigt i processen, innan något förslag till struktur för området fanns framtaget genomfördes en tidig dialog för att lyssna in vad de som bor, verkar och vistas i området hade för tankar om framtidens Berga centrum. Syftet var dels att få ta del av tankar och idéer i det fortsatta arbetet men också att påbörja kommunikationen och förankringen av det projektet och platsens förändring. Dialogen utgick från frågeställningen: *Hur vill du att Berga centrum ska vara i framtiden?*

Det gick att lämna synpunkter på olika sätt och det fanns möjlighet att träffa de som arbetade med projektet utanför centrumet vid tre olika tillfällen. Uppskattningsvis passerade ett par hundra besökare vid träffarna. Barn och ungas perspektiv hämtades dessutom in genom besök på Bäckskolan och vid aktivitetsparken. Dialogen genomfördes huvudsakligen i maj-juni 2022

Olika strukturförslag. Utvärderingar och justeringar

Arbetet med att landa i ett förslag till en ny struktur påbörjades. Det visade sig vara mycket komplext att inrymma alla olika funktioner på platsen, samtidigt som en förutsättning i

planeringen var att Ica-butiken ska kunna vara öppen under hela byggskedet. Flera olika förslag har utvärderats under processen och flera av förslagen har av olika anledningar förkastats. Trygghetsaspekten, liksom möjligheten till trivsamma vistelseytor utomhus fanns med i alla utvärderingar och analyser. Planområdets avgränsning justerades i detta skede och del av Laken 4 inkluderades för en bättre helhetslösning.

Förslag till struktur

När ett förslag till struktur som kändes realistiskt och genomförbart till slut fanns framme så genomfördes ett antal utredningar utifrån det. Mindre revideringar gjordes.

Workshop trygghet

En trygghetsworkshop hölls i december 2023 i Berga. Kommunens projektgrupp deltog tillsammans med representanter från exploatörerna och fastighetsägarna samt polis, väktare, ICA-handlare, kommunens områdesteam och fritidsledare. Nuläget kring trygghetsaspekten diskuterades. Förslaget presenterades och diskuterades i grupper. Grupperna promenerade i planområdet. Vissa mindre justeringar gjordes i förslaget efter workshopen, och andra frågor dokumenterades för att tas med till senare skeden.

Utkast till planförslag, analys och justeringar

Ytterligare mindre revideringar och förfiningar av planförslaget genomfördes. Ytterligare utredningar med förslaget som grund genomfördes.

Framtagande av planhandlingar inklusive SKA (social konsekvensanalys)

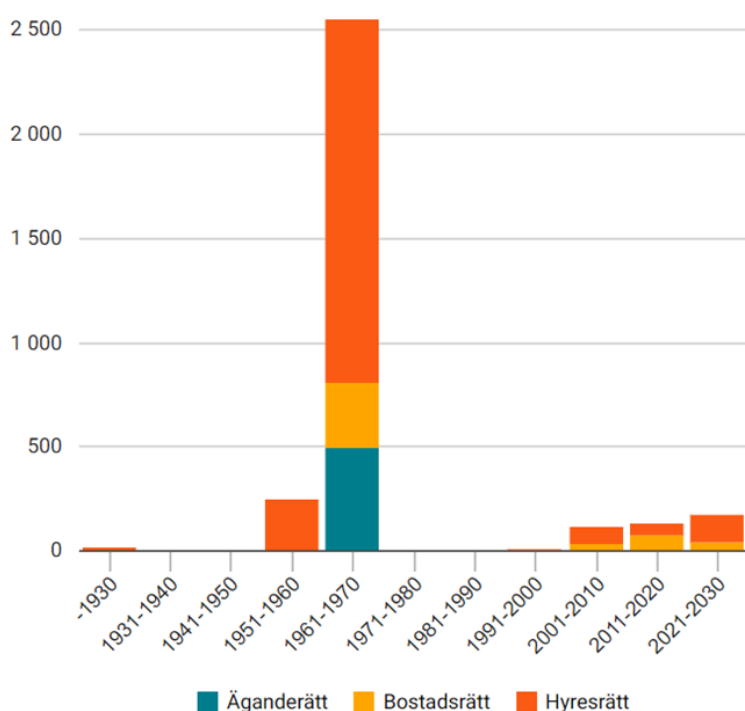
Slutligen har planhandlingar (plankarta och planbeskrivning) inför samråd tagits fram. I samband med detta har också denna sociala konsekvensanalys tagits fram. De sociala aspekterna har funnits med genom hela processen men analysen skrevs ner inför samrådet. Analyserna och slutsatserna har gjorts av projektets planarkitekt/projektledare med stöd av kommunens interna projektgrupp.

Platsbeskrivning

Berga planerades i slutet av 1950-talet och byggdes ut under 1960-talet. Området har stora sammanhängande grönområden med gång- och cykelstråk. Längs Tinnerbäcken, som rinner genom stadsdelen, finns stora friytor för promenad, lek och rekreation. Där ligger aktivitetsparken som är välanvänd av olika målgrupper, en upprustning av den kommer att ske under 2024. Berga minnespark är också en uppskattad grön oas i området.

År 2022 bodde 7245 personer i Berga. De allra flesta bostäderna i Berga är byggda på 1960-talet och lägenheterna består till största del av 2:or och 3:or. Bebyggelsen består till största del av flerbostadshus (83%). Flerbostadshusen ligger samlade i grupper i den norra och västra delen av Berga. Dessutom finns det många småhus (17%), främst radhus och kedjehus, med äganderätt. Precis väster om Berga centrum, i kvarteret Lavinen, har nya hyresrätter och bostadsrätter uppförts under de senaste åren.

Hushåll i Berga efter upplåtelseform och byggnadsperiod.

Obs sista stapeln visar enbart åren 2020-2021

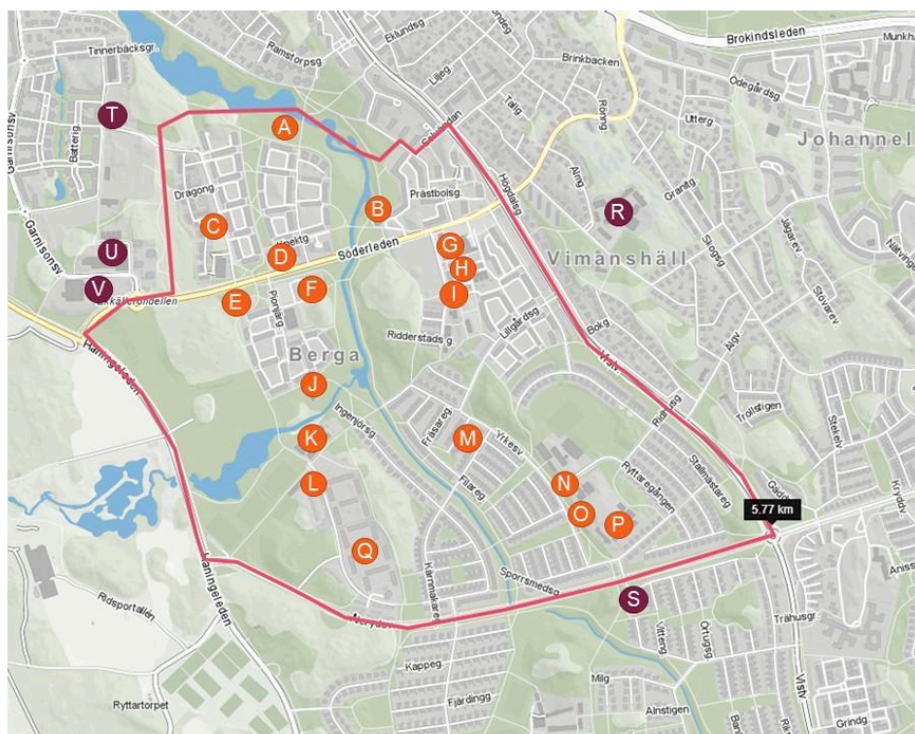
Källa linkoping.se

Berga centrum är Bergas naturliga mötesplats och knutpunkt. Där finns busshållplatser med flera busslinjer för snabb förbindelse med centrum och resecentrum. Berga centrum har ett strategiskt läge nära innerstaden, i korsningen mellan Vistvägen och Söderleden. I Berga

centrum finns idag två centrumbyggnader, den ena innehåller bland annat tandläkarmottagning, vårdcentral och familjecentral och den andra byggnaden innehåller bland annat livsmedelsbutik, apotek, frisör och två restauranger. Framför centrumet finns stora parkeringsytor som inte utnyttjas fullt.

I Berga by, vid Berga slott, strax söder om centrum finns bibliotek, kontakt Linköping, ungdomsverksamheten UngPuls samt områdesbaserad socialtjänst.

De flesta skolbarn i Berga går på skolorna Bäckskolan eller Lillgårdsskolan som ligger i stadsdelen, eller på skolorna Ekkälleskolan, Ånestadskolan och Kunskapsskolan som ligger i närheten. I Berga finns inget högstadium. Inom stadsdelen finns det fem förskolor, samt ett familjedaghem. Stödboende och äldreboende finns också i området.

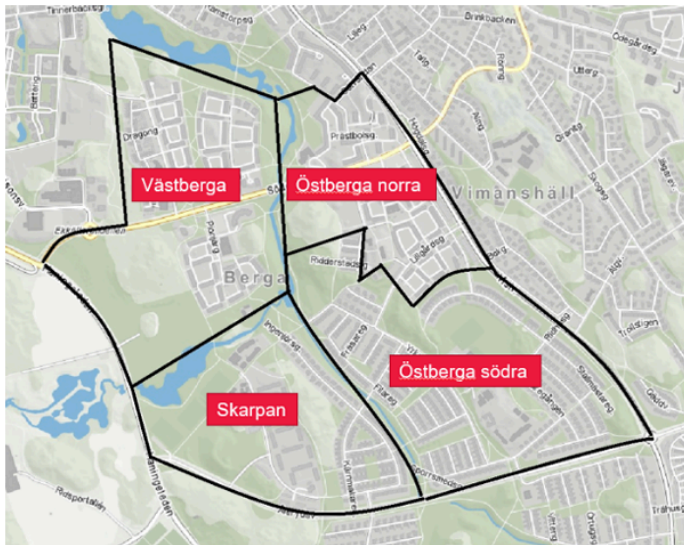
- A. Aktivitetspark
- B. Berga kyrka
- C. Förskolan Linden
- D. Förskolan Knektgatan
- E. Gruppboende Söderleden 41
- F. Berga vårdboende
- G. Berga centrum. Mataffär, vårdcentral, Folkandvård, Familjecentral m.m.
- H. Förskolan Lianen
- I. Berga by
- J. Berga scoutkår
- K. Bäckskolan F-6
- L. Förskolan Konstruktörsgatan
- M. Gruppboende Yrkesvägen 2
- N. Förskolan Ridhusgatan
- O. Ånestads vårdboende
- P. Lillgårdsskolan F-6
- Q. Konstruktörsgatan serviceboende

- R. Ånestadsskolan F-9
- S. Mataffär
- T. Ekkälleskolan
- U. Kunskapsskolan
- V. Mataffär, gym, restaurang

Kartan visar service och målpunkter i Berga. Linköpings kommun

Berga är klassificerat som ett område med socioekonomiska utmaningar, eftersom att det bor många människor med svag socioekonomi i området. Berga är uppdelat i fyra olika områden som skiljer sig åt gällande utformning och bostadstyp och även socioekonomi bland invånarna. Områdena är Västberga, Östberga norra, Östberga södra och Skarpan. Det finns stora socioekonomiska skillnader inom Berga och även jämfört med intilliggande områden som till exempel Vimanshäll på andra sidan Vistvägen. Vimanshäll består främst av villor och radhus och har en befolkning med betydligt högre socioekonomiskt status än Berga.

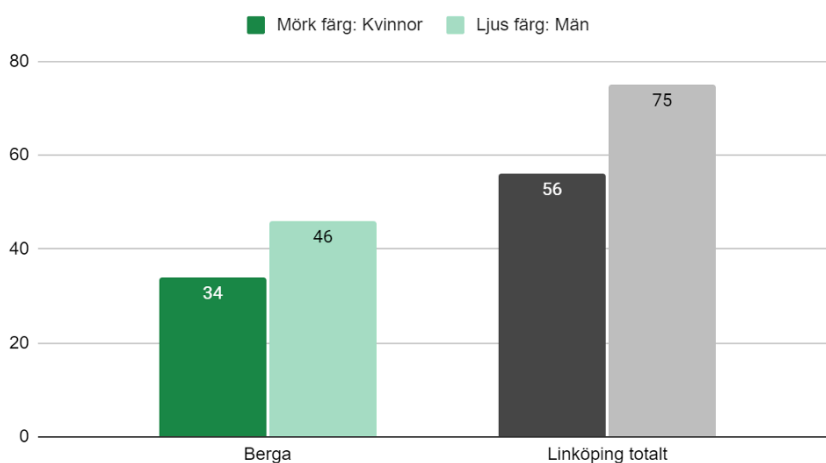

Bilden visar de fyra delarna inom stadsdelen Berga

Trygghetsfrågan är viktig i Berga. Under de senaste åren har det skett ett antal skjutningar i Berga och några av dem med dödlig utgång. Dessa händelser har påverkat den upplevda tryggheten i området och lett till negativ nyhetsrapportering om området och ett försämrat rykte. Berga är ett EST-område (effektiv samordning för trygghet) där kommunen tillsammans med polisen och andra aktörer arbetar aktivt med lägesbilder och insatser för att förbättra situationen. Under 2023 upplever verksamma i området att det har varit lugnare än under tidigare år. Flest brott och ordningsstörningar rapporteras i anslutning till centrumet och det är också där flest upplever otrygghet i nuläget.

Enligt en trygghetsundersökning som polisen genomförde bland de boende i Berga 2021 upplevde 34 procent av kvinnorna och 46 procent av männen att de känner sig trygga ute ensamma sen kväll i sitt bostadsområde. Det är färre som känner sig trygga i Berga ute ensamma en sen kväll än i Linköping totalt.

Trygg ute ensam sen kväll i sitt bostadsområde, andel (%)

Diagrammet visar andelen män och kvinnor som anger att de är trygga ute ensam sen kväll i sitt bostadsområde. I Berga och Linköping totalt. Källa: Polisens trygghetsundersökning.

Planförslaget

Bakgrund

Ica Fastigheter AB ansökte 2021-07-08 om planläggning för fastigheten Laken 3 och Laken 5. I samband med planbeskedet valde kommunen att utöka planområdet för att ta ett helhetsgrepp kring platsen och utreda möjligheterna att bygga nya bostäder på fler parkeringsytor i området. Samhällsbyggnadsnämnden beviljade positivt planbesked i december 2021 och arbetet med detaljplanen startades upp i januari 2022. Under planarbetet har planområdet reviderats ytterligare genom att fastigheter både har lagts till och tagits bort.

Röd linje på kartan visar aktuellt planområde

Gemensam målbild och stadsbyggnadsprinciper

Målbild

Berga centrum är en levande och attraktiv plats där boende och besökare trivs och känner sig välkomna, oavsett ålder, bakgrund eller intressen. Det är en plats där många passerar och stannar till, en viktig mötespunkt i sydöstra Linköping. Det finns ett brett utbud av service som underlättar vardagen och här känns det tryggt under dygnets alla timmar. Blandningen av mötesplatser, verksamheter, och olika boendeformer skapar en livfull del av staden.

Utifrån målbilden och syftet för detaljplanen har även ett antal stadsbyggnadsprinciper tagits fram, som en vägledning för utformningsförslaget och för detaljplanens föreslagna bestämmelser.

Struktur, stråk & bebyggelse

- Bebyggelsen ska planeras och utformas för att skapa trygga miljöer.
- Stråk och platsbildningar ska vara i mänsklig skala, omsorgsfullt utformade och kännas omhändertagna.
- Nya stråk inom området ska ansluta till stråk och målpunkter i omkringliggande Berga.
- Ny bebyggelse ska utformas med aktiva bottenvåningar mot platser, gator och stråk så att inga baksidor uppstår.
- Verksamhetslokaler ska placeras i strategiska lägen vid exempelvis torg, viktiga stråk eller hörnlägen, med entréer exponerade utåt.
- Ny bebyggelse ska förhålla sig till och samspela med Bergas befintliga struktur.
- Ny bebyggelse ska ha en tydlig karaktär och arkitektonisk idé.
- Ny bebyggelse ska bidra till "ögon på gatan" genom utblickar mot gemensamma ytor.
- Kvarterstrukturen ska bidra till god orienterbarhet och överblickbarhet.

Mötesplatser

- Olika typer av mötesplatser i stadsdelen ska placeras strategiskt i förhållande till stråk, flöden och verksamheter.
- Mötesplatser ska utformas så att olika målgrupper möts och vill uppehålla sig där under olika tider på dygnet och under olika årstider.
- Offentliga mötesplatser utomhus (allmän plats) ska finnas centralt i området, i anslutning till Söderleden.
- I anslutning till korsningen mellan Söderleden och Vistvägen ska det finnas en vistelseyta som fungerar som en välkomnande entré till området.
- Utemiljöer utformas så att de uppmuntrar till lek och aktivitet för barn och unga.

Mobilitet, parkering och logistik

- Gående och cyklister ska ha prioritet i stadsmiljön.

- Tillgång till olika mobilitetstjänster ska göra det lätt att ta sig till Berga och röra sig inom området.
- Kollektivtrafik ska vara lättillgänglig för boende och besökare.
- Bilparkering ska i huvudsak finnas i garage eller gemensamt parkeringshus.
- Parkering ska utformas med särskilt fokus på att skapa trygga miljöer.
- Logistik för verksamheter ska placeras och utformas med omsorg för att undvika baksidor och otrygga platser.

Grönstruktur & dagvatten

- Trädtrader ska finnas längs Söderleden och Vistvägen med släpp i utvalda lägen i centrala delar av området.
- Grönska ska finnas i allmänna stråk och platser.
- Kopplingar till närliggande grönområden med viktiga ekologiska, sociala och rekreativa värden ska förstärkas.
- Bostadsgårdar ska erbjuda bostadsnära grönska, plats för rofylld vistelse och lek, i en skyddad miljö.

Innehåll och verksamheter i området

- Blandade upplåtelseformer och boendeformer för olika målgrupper, exempelvis bokaler, kollektivboende, seniorboende ska möjliggöras.
- Detaljplanen ska möjliggöra ett utökat utbud av service och kommersiella verksamheter i området.
- Bibehållen kommersiell och offentlig service ska säkerställas under byggnationen.
- Befintliga verksamheter i Berga är viktiga att värna och ska ges en lämplig plats i den nya strukturen anpassat efter behov och förutsättningar.

Planförslag för Berga centrum

Planområdet är ca 2,6 hektar stort och omfattar i sin helhet fastigheterna Laken 3 och 5, Tändstiftet 1 och Lagerkransen 2 samt delar av fastigheterna Lagunen 1, Laken 4, Österberga 1:1 och Vimanshäll 1:1. Inom planområdet finns idag två centrumbyggnader och en bensinstation samt markparkeringar och gräsytor med trädplanteringar.

Syfte

Syftet med detaljplanen är att utveckla Berga centrum till en välfungerande, levande och trygg stadsdelsnod. Detaljplanen möjliggör nya bostäder och lokaler för samhällsservice och kommersiellt utbud vilket skapar förutsättningar för en inbjudande och mångfunktionell centrummiljö som är befolkad under stor del av dygnet.

Planområdets markanvändning, samt bebyggelsens utformning, proportioner och placering regleras för att ge trygga offentliga gaturum och vistelseytor med plats för socialt liv. Byggnader och vistelseytor placeras för att skapa en god överblickbarhet och öka den sociala kontrollen, exempelvis genom genomgående entréer och rikligt med bostadsfönster

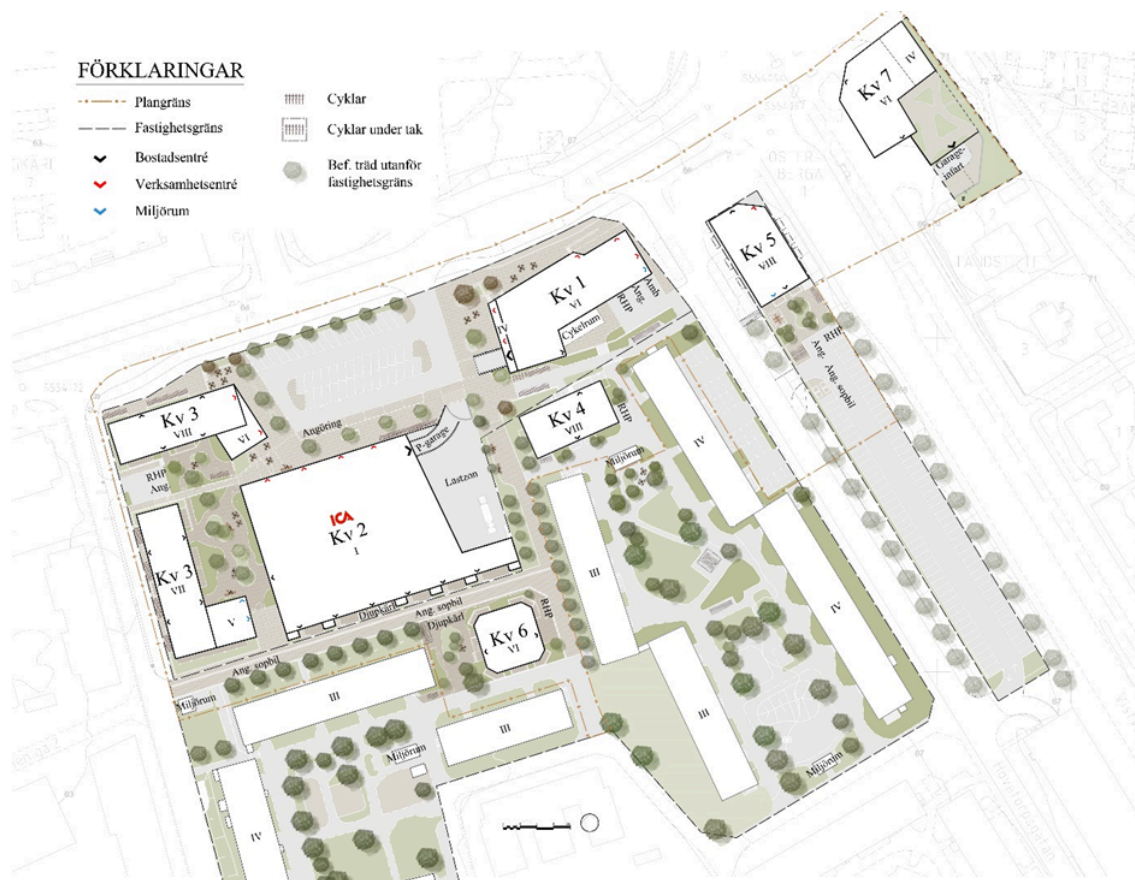
och balkonger. Bebyggelsens höjd och exploateringsgrad regleras för att ta hänsyn till omgivande bebyggelse och stadsrum och samtidigt möjliggöra utveckling av en stark stadsdelsnod. Bebyggelsen inom planområdet regleras till mellan 1-8 våningar och de nya bostadshusen kan inrymma cirka 300 nya bostäder.

Centrumet exponeras tydligt mot flöden längs med Söderleden och Vistvägen. Allmänna torgytor planläggs intill viktiga rörelsestråk för att möjliggöra nya trygga offentliga mötesplatser och vistelseytor för allmänheten i Berga centrum.

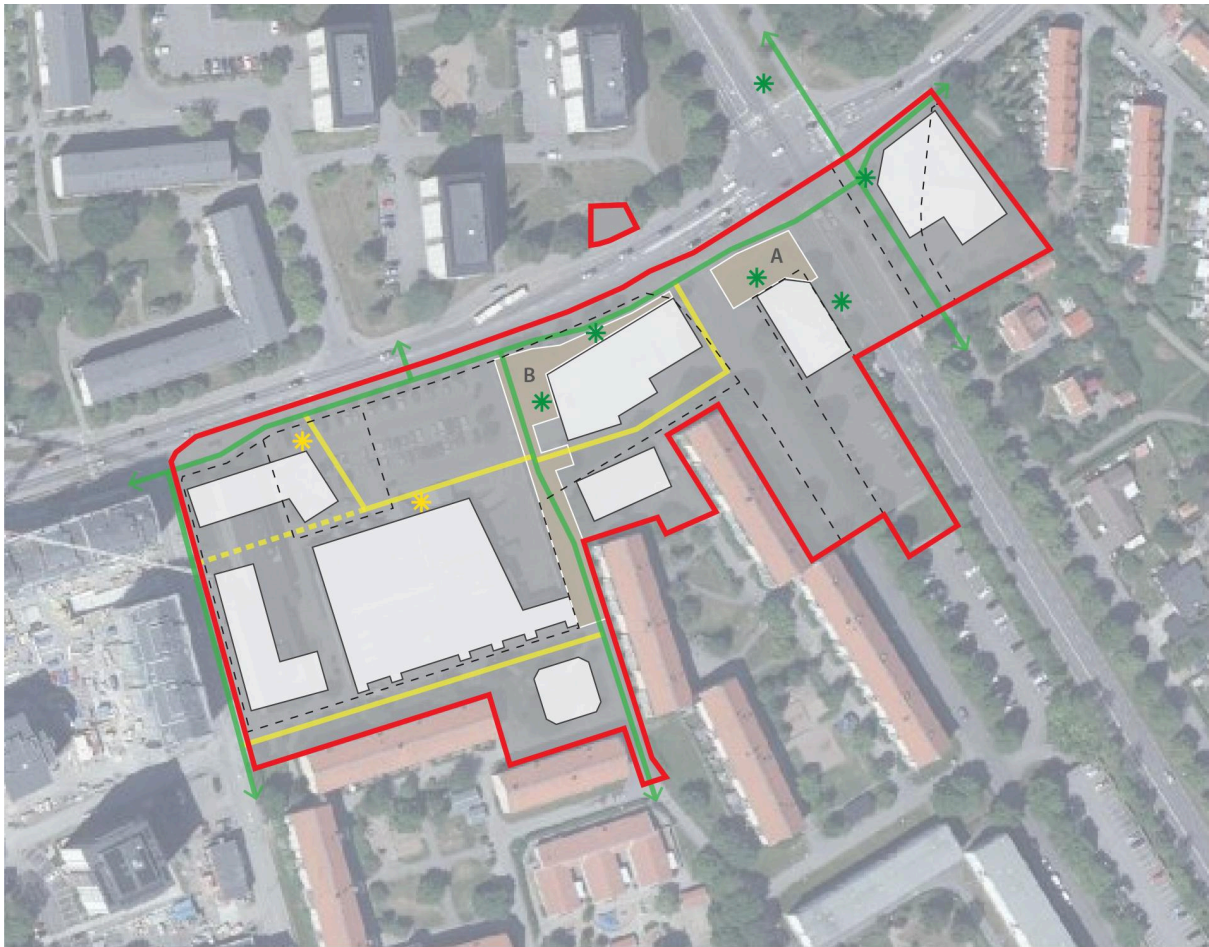
Förslaget

Planförslaget innebär att den befintliga centrumbyggnaden där vårdcentral och tandläkarmottagning ligger rivs för att ge plats åt bostäder. En ny centrumbyggnad för dessa ändamål uppförs på dagens parkeringsyta vid korsningen Söderleden och Hovetorpsgatan. Den andra befintliga centrumbyggnaden, där ICA ligger, behålls men renoveras och får en annan disposition. Lastgården byggs in och bostäder byggs till på byggnadens baksida. Bensinstationen avses att rivas och ersättas med ett bostadshus. Ytterligare fyra nya bostadshus möjliggörs på befintliga parkeringsytor eller gräsytor i närheten av centrumet. Stor hänsyn har tagits till att skapa trygga, inbjudande och mer befolkade miljöer och därför möjliggörs nya byggnader på ytor som idag inte används i så stor utsträckning.

Förutom nya byggnader skapas två nya allmänna torgytor, en vid korsningen Söderleden/Vistvägen som kommer att benämnas som torg A, och en väster om kvarter 1 som kommer att benämnas som torg B. Ytterligare vistelseytor utomhus av mer allmän karaktär skapas för kunder, besökare och allmänheten i anslutning till centrumbyggnaderna. I anslutning till de nya bostadshusen skapas nya bostadsgårdar med mer privata miljöer för de boende.

Illustrationsplan över området med kvartersnummer och föreslagna våningsantal (Liljewall arkitekter 2024)

X Torgyta (allmän plats) * Offentlig mötesplats/målpunkt (allmän plats) * Offentlig mötesplats/målpunkt (kvartersmark)	↔ Primärt offentligt stråk (allmän plats) ↔ Offentligt stråk (kvartersmark) - - - - - Semi-offentligt stråk (kvartersmark)

Karta som visar offentliga mötesplatser och stråk på kvartersmark och allmän plats i den föreslagna bebyggelsestrukturen inom planområdet. (Linköpings kommun 2024)

Vistelseytor och markparkering framför kvarter 2. (Liljewall arkitekter 2024)

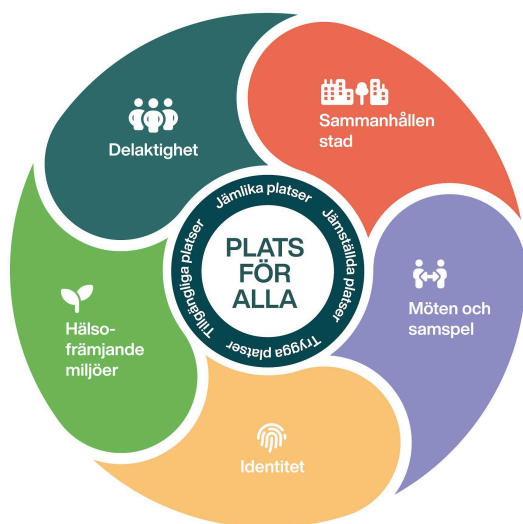

Förslag till utformning av torg B, sett från Söderleden. (Liljewall arkitekter 2024)

Analys av planförslaget utifrån de sociala aspekterna

I detta avsnitt finns en kort och övergripande analys av alla olika aspekter i bilden nedan. Varje kapitel inleds med en beskrivning av den sociala aspekten, vad som menas med den och vad som är särskilt viktigt att beakta. Därefter följer en beskrivning av nuläget vid Berga centrum utifrån aspekten.

Efter det följer en analys av planförslaget. I analyserna lyfts fördelar och positiva aspekter med planförslaget, risker/nackdelar samt rekommendationer till fortsatt arbete i de fall det finns frågor som särskilt bör bevakas eller utredas vidare. Dispositionen av de olika avsnitten varierar en del eftersom de sociala aspekterna skiljer sig åt. De flesta avsnitt avslutas med en sammanfattning.

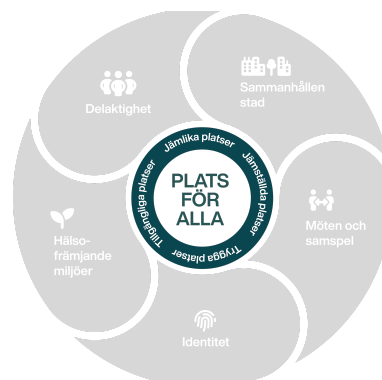
Plats för alla

Plats för alla handlar om att skapa plats för alla människor i staden, oavsett ålder, bakgrund, behov, intressen eller förutsättningar. Jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och trygghet är viktiga aspekter att bevaka så att detta sker.

Jämlikhet är en mänsklig rättighet och betyder att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, etnicitet, religion, funktionsvariation eller socioekonomiska förutsättningar.

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla människor ska kunna forma sina liv som individer, utan att föreställningar om kön begränsar oss. Inom fysisk planering är det viktigt att uppmärksamma att kvinnor och män generellt har olika livs- och förflyttningsmönster och att kön har betydelse för hur människor använder sin tid.

Tillgänglighet handlar om att alla ska kunna delta i samhället på lika villkor oavsett förmåga. Inom fysisk planering handlar det om ifall en plats är mentalt tillgänglig eller fysisk tillgänglig. Med mental tillgänglighet menas om platsen är inbjudande och välkomnande, det vill säga om du känner dig välkommen där och om du vill och kan vistas där. Med fysisk tillgänglighet menas om du kan ta dig till platsen och vistas där, eller om det finns fysiska barriärer som hindrar.

Plats för alla: Trygghet

Trygghet och säkerhet är två olika begrepp som ibland blandas ihop. Säkerhet är individens faktiska risk att utsättas för brott och ordningsstörningar medan trygghet handlar om individens upplevelse av sin egen säkerhet. Den fysiska gestaltningen påverkar upplevelsen av trygghet på en plats. En plats kan vara säker (få brott) men ändå upplevas som otrygg. Upplevelsen kan vara olika för olika människor och variera under olika tider på dygnet eller året. Om en plats är säker och upplevs som trygg finns förutsättningar för att den ska bli trivsamt och välanvänd. De tryggaste platserna är ofta de som lockar en bred målgrupp och används under en stor del av dygnet. En blandning av olika typer av verksamheter, mötesplatser och bostäder är en viktig aspekt för att få levande miljöer under fler av dygnets timmar. Överblickbarhet och god orienterbarhet på en plats kan bidra till ökad trygghet. Samma sak gäller omhändertagna och välsköta offentliga rum med en tydlighet över vad som är privat och offentligt. Det är också viktigt att se andra och att själv vara sedd. Där andra människor befinner sig känner man sig ofta tryggare och bara känslan av att andra kan se mig, så kallade "ögon på gatan", till exempel genom befolkade lokaler i bottenvåningar eller bostadsfönster, leder ofta till ökad trygghet. Belysning är också en viktig

aspekt, en plats behöver vara väl upplyst och på rätt sätt så att ljuset inte bländar eller skapar skuggiga och undanskymda platser.

Figur 3. Grunden i BoTryggt2030: en modell för säkerhet och trygghet

Bild från BoTryggt2030

Bilden från BoTryggt 2030 ovan har funnits med genom hela projektet. De delar som vi har arbetat med eller bevakat under arbetet med detaljplanen är gestaltning, mix av funktioner, tydlighet och social kontroll. Övriga delar kommer in senare i processen, närmare byggnation eller under förvaltningen. Men under detaljplaneskedet går det att arbeta med och påverka till exempel:

Gestaltning:

- Byggnader i en mänsklig skala.
- Integrera platsen med kringliggande platser och stråk
- Få barriärer mellan områden
- Balanserad densitet - samspel mellan öppna ytor och byggnader.
- Lokal fordonstrafik genom området - ökad närvaro och användning
- Bekväma vistelsemöjligheter året runt.

Mix av funktioner

- Platser med olika funktioner.
- Attrahera människor att uppehålla sig på platsen olika tider på dygnet. (bostäder, arbetsplatser, kultur, service)
- Offentliga mötesplatser - erbjuda aktiviteter för olika åldrar, kön, samhällsgrupper m.m.

- Aktiva bottenvåningar mot det offentliga rummet.
- Mix av olika boendetyper/boendeformer.

Tydlighet

- Skapa god orienterbarhet. Att snabbt hitta till centrala målpunkter och mötesplatser.
- Tydlig markering till alternativa vägar.
- Skapa tydlighet i vad som är privat eller offentligt.
- Undvik platser där man kan gömma sig och inte synas. Inga baksidor, prång eller skrymslen.

Social kontroll

- Närvaro av synliga människor och överblickbarhet i det offentliga rummet. Att kunna se andra och känna sig sedd.
- Placera entréer mot gator och torg, öppna - med insyn.
- Många fönster och balkonger för utblickar och "ögon på gatan"
- Undvik platser där man kan gömma sig och inte synas. Inga baksidor, prång eller skrymslen.
- Skapa genomtänkta stråk och flöden.
- Huvudstråk längs med byggnadernas framsida - aktiva fasader
- Fri sikt längs med gång- och cykelstråk
- Parkeringsytor placerade nära centrala funktioner

Nuläge

I Berga finns det stora variationer inom stadsdelen gällande boendeformer och socioekonomi. Det bor många människor i Berga som har det bra, men det bor också många där som har svag socioekonomi och lever i utanförskap. Berga är en av tre stadsdelar med socioekonomiska utmaningar i Linköpings kommun.

I Berga förekommer kriminalitet och brottslighet. Skadegörelse, narkotikaförsäljning och samlingar av ungdomar kring centrum är vanligt förekommande och det finns platser som upplevs som otrygga. Under 2021 skedde flera skjutningar i Berga varav några med dödlig utgång. Berga ingår i Linköpings kommuns förvaltningsövergripande arbete mot segregation och att utveckla Berga centrum är en prioriterad åtgärd. Berga är ett EST-område (effektiv samordning för trygghet) och kommunen tillsammans med polisen och andra aktörer arbetar aktivt med lägesbilder och insatser för att förbättra situationen.

Utifrån EST har bedömningen av trygghetsnivån främst varit gul under 2023. (nivå två av fyra). Kärnan för otrygghet i Berga är Berga centrum samt stråken till och från centrum. Det är vanligt att grupper av ungdomar uppehåller sig i eller utanför centrumet. Ofta hänger de bara där i brist på andra platser att vara men ibland förekommer en negativ attityd mot anställda i centrumet eller mot andra vuxna.

Det finns många goda krafter i stadsdelen som vill samverka för en förändring och det görs många insatser i området. Under 2023 upplever verksamma i området att det har varit lugnare än under föregående år. Flest brott och ordningstörningar rapporteras i anslutning till centrumet och det är också där flest upplever otrygghet i nuläget.

Personal från Stångåstaden med god kännedom om området och deras hyresgäster uppger att en del boende helst undviker centrumet. En del säger också att de inte vill gå ut efter mörkrets inbrott och det begränsar deras rörelse kraftigt under den mörka tiden på året. En del mammor låter inte barnen vara ute och leka på samma sätt som tidigare, bland annat på grund av sprängningen i Ekholmen under 2023 och kopplingen till kriminella nätverk som tros finnas i Berga.

Ett par platser i den befintliga strukturen som anses vara särskilt problematiska ur trygghetsaspekten är:

1. Baksidan på ICA-butiken
2. Lastkajen
3. Galleriagången
4. Platsen mellan centrumbyggnaderna dagens ("torg")
5. Parkeringsytorna på Lagunen 1 mot Vistvägen.

Det upplevs också svårt att orientera sig i området för den som inte känner till det. Särskilt otydligt är det för gående i nord-sydlig riktning där stråken och siktlinjerna inte är raka utan leder in till bostadsgårdar. Det är idag otydligt vilka delar som är offentliga och vilka som är privata, vilket är vanligt i områden som är planerade och byggda på 1960-talet.

Analys av förslaget

Trygghetsfrågan har varit en av de allra viktigaste frågorna under planarbetet. Under processen har flera olika förslag till strukturer tagits fram och analyserats ur olika aspekter och trygghetsfrågan har alltid funnits med. "Inga baksidor" och "ögon på gatan" har varit ledord under arbetet och fokus har legat på att säkerställa att det inte ska skapas några skrymslen eller hörn, inga slutna baksidor som ingen har utblick mot samt att addera så många bostadsfönster och balkonger som möjligt för att öka den sociala kontrollen som uppstår när någon till exempel sitter och tittar ut genom sitt köksfönster. Det har också varit prioriterat att stärka orienterbarheten i området och att skapa tydliga stråk för gående och cyklister.

Strukturen innebär att den befintliga byggnaden där ICA-butiken ligger ska vara kvar. Eftersom flera problematiska platser idag är kopplade till den centrumbyggnaden så har ett par åtgärder identifierats som behöver genomföras för att tryggheten ska öka på platsen.

- Lastkajen ska byggas in eller på annat sätt integreras som en del i byggnaden. Den ska inte vara öppen och allmänt tillgänglig som idag.
- Byggnaden ska disponeras om och galleriagången tas bort. Verksamheterna får entréer direkt utifrån.
- Bostäder ska adderas på baksidan.

Lösningar för punkterna ovan finns med i planförslaget.

Delar i planförslaget som bedöms bidra till att öka tryggheten

- Kvarter 2. Bostäder på baksidan som omvandlar det till en framsida. Entréer och små uteplatser kommer att bidra till en intim och trygg känsla.
- Kvarter 2. En lastkaj som är mer integrerad i byggnaden och inte längre synlig eller öppen och tillgänglig.
- Kvarter 2. Byggnaden byggs om och galleriagången byggs bort. Verksamhetslokaler får entréer direkt utifrån.
- Kvarter 5. Byggnaden placeras på en idag otydlig och otrygg plats. Här adderas ögon åt fyra håll i och med utblickar från bostäder och lokalen mot korsningen och torget, busshållplatserna och markparkeringen.
- Verksamhetslokaler i bottenplan på kvarter 1, 3 och 5.
- Uppglasat cykelrum på södra sidan av kvarter 1.
- Kvarter 4 bidrar med ögon på baksidan av kvarter 1. Stråket mellan kvarter 1 och 4 stärks och bostadsgården på byggnadens södra sida får en mer privat karaktär.
- Kvarter 6 bidrar med ögon på baksidan av kvarter 2.
- Kvarter 4 och kvarter 6 bidrar till att stärka upp det nya allmänna gång- och cykelstråket i nord-sydlig riktning genom planområdet.
- Bostäder i kvarter 7 adderar ögon på platsen och ersätter en obemannad bensinstation.
- Busshållplatsen på södra sidan av Söderleden flyttas österut vilket ger ett mer samlat flöde av resenärer.
- Många nya boende som bidrar till att befolka platsen.

- Bostadshusen får genomgående entréer.
- Stora uppglasade entréer.

Risker/nackdelar

- Höjderna på flera av byggnaderna. Byggnader högre än 3-5 våningar anses inte bidra till att öka tryggheten eftersom fönstren på högre våningar inte bidrar till kontakt med gatan. Risk finns för att det på marken upplevs som skuggigt och mörkt nedanför för höga byggnader.
- Södra sidan av kvarter 1 som inte har någon entré eller fönster in till verksamheterna, viss risk att det blir en "baksida".
- Garagen. Det finns risk att garagen upplevs som otrygga, särskilt om de blir nya platser för häng för ungdomar.

Rekommendationer framåt

- Ur ett trygghetsperspektiv är det mycket viktigt att belysningsfrågan finns med i projekteringen av både allmän plats och kvartersmark (både inom de mer publika delarna, på bostadsgårdarna, i trapphusen och i garagen)
- Utformning och reglering av tillträde till garagen så att garagen inte används som platser att hänga på.
- Utformning av byggnader. Viktigt att ambitionerna hålls i så att entréerna blir stora och uppglasade samt att byggnaderna får stora fönster och generöst med balkonger.
- Viktigt att rätt hyresgäster flyttar in i lokalerna i rätt lägen för att bidra till ett inbjudande centrum.
- Viktigt med omsorg om detaljer så att området känns omhändertaget.
- Förvaltning, viktigt med noll-tollerans mot klotter och skadegörelse så att området känns omhändertaget.
- Verka för en variation i upplåtelseformer och bostadsstorlekar. Idag finns främst hyresrätter i storlek 2-3 rum och kök i Berga. Enligt forskning är det främst bostadsrätter samt stora hyresrätter som bäst kan bidra till att förbättra stadsdelens socioekonomiska sammansättning. Andra boendetyper som exempelvis studentbostäder bidrar också positivt till liv och rörelse på platsen under fler timmar på dygnet.
- Även om lastkajen byggs in så blir det en sluten fasad. Viktigt att den gestaltas omsorgsfullt och får belysning som ökar trivsel och tryggheten.
- Viktigt att arbeta för att skapa trygga miljöer vid centrumet under byggtiden.

Sammanfattning

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget väntas ha stora positiva effekter på den upplevda tryggheten. Alla de idag mest otrygga platserna kommer att hanteras och platsen kommer bli mer befolkad i och med att många nya bostäder byggs precis vid centrumet. Planförslaget har utformats med hänsyn till att inte nya otrygga platser ska skapas och med

fokus på god överblickbarhet, orienterbarhet och ögon på gatan. Viktigt att dessa frågor fortsätter att bevakas i kommande skeden.

Plats för alla: Barn

Den 1 januari 2020 trädde en ny svensk lag i kraft, Barnrättslagen (SFS 2018:1197). Till grund för lagen ligger FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen. Barnkonventionen slår fast att barn är individer med egna rättigheter och syftar till att ge alla barn, oavsett bakgrund, rätt att få komma till tals i frågor som berör dem. Lagen fastslår att barnets bästa ska prövas i alla ärenden som berör barn.

Barnkonventionens grundläggande artiklar 2, 3, 6 och 12 ska alltid beaktas när det handlar om frågor som rör barn. De gäller oavsett vem man är eller i vilken organisation man arbetar i. Artikel 23 och 31 är också särskilt viktiga när det handlar om den fysiska planeringen och utvecklingen av staden.

Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller andra liknande skäl.

Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas och vara vägledande i alla beslut som rör barn.

Artikel 6: Barn och unga har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12: Barn och unga har rätt att uttrycka sin mening och att bli hörda i alla frågor som berör barnet.

Artikel 23: Barn och unga med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv och hjälp att aktivt delta i samhället på lika villkor.

Artikel 31: Varje barn har rätt till lek, fritid, kultur och vila.

Stadsmiljöns utformning påverkar i hög grad barns självständiga rörelsefrihet och därmed deras utveckling och möjlighet att upptäcka och använda staden. Stadsmiljön ska stödja möjligheten att utforska staden, att ta sig till och från skolan, vänner, aktiviteter och mötesplatser och att röra sig till fots och på cykel genom hela staden. Beroende på ålder och mognad vistas barn i staden på egen hand eller tillsammans med vuxna medföljare.

Nuläge

Centrumet är inte utformat för barn och det är inte en plats som är avsedd för barn. Däremot besöker yngre barn centrumet tillsammans med vuxna för att handla, gå till vårdcentralen, tandläkaren, öppna förskolan m.m. Många barn bor också i direkt anslutning till centrumet och har det som sin närmiljö. Många barn passerar centrumet och de intilliggande vägarna till och från skolan. Det förekommer mycket trafik på Söderleden och Vistvägen samt till centrumet vilket gör att det inte är lämpligt för yngre barn att vistas själva i miljöerna.

Närmast centrumet finns endast flerbostadshus så barnen har inga privata trädgårdar att vistas i utan rör sig på eller mellan bostadsgårdarna. På de befintliga bostadsgårdarna finns lekmiljöer för yngre barn. Vid Berga by finns en relativt ny lekmiljö. Aktivitetsparken vid

Tinnerbäcken erbjuder lek- och aktivitetsytor för alla åldrar. En upprustning av aktivitetsparken kommer att ske under 2024. Stora delar av området är trafikseparerat och det finns därför större sammanhängande bilfria områden som barn ska kunna röra sig tryggt på, dock förekommer buskörning på gångvägarna på många platser.

Idag utgörs stora delar av marken i anslutning till centrumet av parkeringsplatser. Även om den östra parkeringen ofta är tom så är det ändå en plats för bilar och inget ställe för barn att vara på. I den tidiga dialogen lyftes att det idag inte finns någon plats för barnen att vara på medan föräldrarna handlar och att det saknas en lekplats vid centrumet.

Många ungdomar vistas i centrumet, elever från Ånestadsskolan handlar i ICA på rasterna och galleriagången i centrumet liksom trappan utanför vårdcentralen fungerar som mötesplatser för unga på eftermiddagar och kvällar.

En del mammor berättar att de inte låter sina barn vara ute på samma sätt som tidigare, de har begränsats i sin rörelsefrihet efter oroligheterna i området under de senaste åren. När det har lugnat ner sig får en del barn återigen röra sig mer fritt ute men upplevelsen är att varje gång något inträffar så krymper barnens rörelsefrihet. Upplevelsen är att många flickor i Berga är mer begränsade i sin rörelsefrihet än pojkar.

Analys av förslaget

Att ha med barnperspektivet i planeringen har varit ett mål i projektet, dock har det överordnade målet varit att möjliggöra en utveckling av Berga centrum som stadsdelsnod. I det ingår att förtäta med nya bostadshus och centrumbyggnader och skapa torg och andra vistelseytor. Det har inte varit uttalat att det ska skapas platser för barn som till exempel ytor för lek och aktiviteter i direkt anslutning till centrumet.

I den tidiga dialogen inkluderades många elever på Bäckskolan. Det framkom att de yngre barnen främst besökte centrumet med sina föräldrar medan de äldre brukade vara där själva. De hade olika idéer om hur centrumet kunde utvecklas, framför att med plats för fler aktiviteter och sporter. Det som de allra flesta barn och unga dock ville ha var ett större utbud av restauranger och caféer som man kan gå till och sitta på, till exempel McDonalds och KFC, samt fler butiker, till exempel spelbutiker och klädbutiker.

Delar i planförslaget som bedöms positiva ur ett barnperspektiv

- Privat och skyddad bostadsgård vid kvarter 3 som kan erbjuda lekmiljöer för de yngre barnen
- Den befintliga bostadsgården söder om kvarter 4 blir mer sluten och får en tydligare gräns i norr i och med den nya byggnaden, vilket kan göra den mer trygg för lek för yngre barn.
- En mer skyddad del av torget mellan kvarter 2 och 4 kan erbjuda platser för barn att vistas på utan motorfordonstrafik.
- Lastkajen byggs in och kommer inte längre vara öppen och tillgänglig.
- Tydligare avgränsning av parkeringsytor och vistelsemiljöer vid centrumet.

- Parkeringsplatser utformas så att inga bilar kommer att backa över gångbanan på Ridderstads gata eller Hovetorpsgatan.

Risker/ nackdelar

- Mycket trafik på Söderleden, Vistvägen och även till centrumets parkeringar gör att små barn inte kommer kunna släppas utan uppsikt i närheten av centrumet.
- Kvarter 4 och 6 uppförs på gräsytor som idag eventuellt nyttjas av barn för lek och vistelse. Särskilt ytan där kvarter 6 kan uppföras är idag en trafikskyddad miljö.

Rekommendationer framåt

- Skapa lekmiljöer för framför allt yngre barn på bostadsgårdarna.
- Tänk multifunktionellt och utveckla eventuella konstverk eller trappor i lämpliga lägen så att det också kan lekas vid dem. Skapa ytor för mindre aktiviteter och häng, på väl synliga och överblickbara platser.
- Genomför återbesök på Bäcksolan för att uppdatera eleverna om hur planarbetet går och samla in tankar och idéer till fortsatt arbete.

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget medför positiva effekter för barn. Att centrumet kommer omvandlas och bli mer tryggt och trivsamt är bra för alla och därför även för barn. Fler människor som bor på platsen och fler människor i rörelse bidrar också till en ökad trygghet. Det är svårt att göra bedömningen planförslaget innebär förbättring eller försämring just för barn, men sammantaget väntas det leda till en förbättring. Trafiken kommer även i framtiden göra det olämpligt för yngre barn att vistas själva vid centrumet.

Plats för alla: jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla människor ska kunna forma sina liv som individer, utan att föreställningar om kön begränsar oss. Inom fysisk planering är det viktigt att uppmärksamma att kvinnor och män generellt har olika livs- och förflyttningmönster och att kön har betydelse för hur människor använder sin tid. Till exempel så använder kvinnor cykel, gång och buss i högre utsträckning än män. Män gör fler resor till arbetet jämfört med kvinnor medan kvinnor gör fler resor för att hämta och lämna barn. Enligt studier upplever kvinnor i högre grad otrygghet vid utevistelse kvällstid än män, medan fler män än kvinnor utsätts för misshandel. I alla åldersgrupper är det fler kvinnor än män som anger att de känner sig otrygga vid utevistelse sena kvällar.

Nuläge

Vid Berga centrum finns viktiga målpunkter för både män och kvinnor; matbutik, tandläkare, vårdcentral m.m. Det finns dessutom viktiga busslinjer som trafikerar bushållplatserna och

kvinnor reser generellt kollektivt i högre utsträckning än män. Barnavårdcentral och öppna förskolan har fler besökare som är kvinnor än män.

Enligt polisens trygghetsundersökning från 2021 för Berga angav 34 procent av kvinnorna och 46 procent av männen att de känner sig trygga ute ensamma sen kväll i sitt bostadsområde. Det stämmer överens med den generella bilden som är att det är vanligt att kvinnor upplever en högre grad av otrygghet utomhus, samtidigt som det är män som statistiskt sätt har en högre risk att utsättas för brott.

Enligt uppgifter från den tidiga dialogen finns det äldre kvinnor i Berga som inte längre vågar handla i centrumet. Flickor är också mer begränsade i sin rörelsefrihet än jämnåriga pojkar. Observationer visar att det är fler killar än tjejer som vistas vid centrumet och hänger vid centrumet och inne i galleriagången.

Analys av förslaget

Delar i planförslaget som bedöms positiva ur ett jämställdhetsperspektiv

- Viktiga målpunkter och service får nya lokaler eller rustas upp.
- Nya offentliga mötesplatser utomhus skapas i strategiska lägen vid stora flöden av människor vilket kommer bidra till att öka den upplevda tryggheten på platsen
- Busshållplatsen på södra sidan av Söderlenden som flyttar ger ett mer sammanhållet hållplatsläge och bra placering precis intill kvarter 1.
- Fler bostäder ger fler boende och därmed mer befolkade platser precis vid centrum.
- Det kommer bli tydligare och trevligare att röra sig till fots eller med cykel genom området.

Risker/ nackdelar

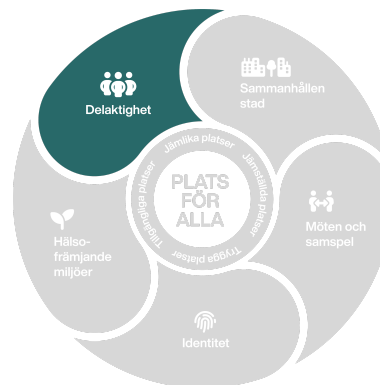
Inga risker/nackdelar har identifierats ur ett jämställdhetsperspektiv.

Sammanfattning

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget väntas medföra positiva effekter för kvinnor och därmed för jämställdheten. Det beror på att service och viktiga målpunkter stärks, busshållplatserna får ett mer samlat läge och blir mer övervakade i och med nya byggnader med utblickar från fönster. Nya offentliga mötesplatser utomhus skapas i lägen vid stora flöden av människor vilket kommer bidra till att öka den upplevda tryggheten på platsen. Dessutom kommer fler bostäder generera fler boende och därmed mer befolkade platser precis vid centrum. Man brukar säga att det som är bra för kvinnor och barn är bra för alla, och det antas gälla även här, de nya miljöerna vid centrumet kommer innebära en ökad trygghet och trivsel för alla, inklusive kvinnor.

Delaktighet

Delaktighet handlar om att öppna upp och bjuda in fler i samhällsplaneringsprocessen genom att låta de som känner platsen bäst och sedan ska använda den vara delaktiga. De som bor, arbetar eller vistas i ett område har ofta värdefull kunskap som bör tas vara på. Genom att arbeta med delaktighet är det möjligt att få in fler perspektiv i planeringen och lyssna till röster som kanske inte annars alltid hörs, till exempel barns. Genom delaktighet är det också möjligt att förankra en utveckling eller en förändring eller att väcka lusten till ett aktivt medborgarskap där människor ges möjlighet att påverka utvecklingen av sitt närområde. Det finns flera olika nivåer eller former av delaktighet, allt från att informera eller be om synpunkter till att föra dialog eller arbeta medskapande. Vilken nivå och vilka metoder som är bäst att använda varierar från fall till fall, beroende på var i processen man befinner sig och vad syftet med delaktigheten är.

Nuläge

Bergadialogen

En omfattande medborgardialog, Bergadialogen, genomfördes år 2017- 2018. Några av de saker som lyftes upp var återkommande av flera. Det konstaterades att frågor som var särskilt viktiga att ha med i det fortsatta arbetet i området var:

- Många trivs att bo i Berga. Mycket är tryggt och trivsamt.
- Området har oförtjänt/orättvist rykte.
- Arbetslöshet och sysslolöshet skapar oro och avsaknad av sammanhang för många.
- Trångboddheten är stor i delar av stadsdelarna.
- Problem med bristande respekt för gemensamma ytor och regler, ex nedskräpning, sopsortering och tvättstugeregler som inte följs.
- Tjejerna är osynliga–får/vill inte vara ute.
- Fler mötesplatser efterfrågas, exempelvis café och bibliotek. Även studiecirklar: läxhjälp, hjälp att ta körkort, dansa, skapa musik och få hjälp med att förbereda sig för vuxenlivet.
- Centrum känns otryggt.
- Närpolis efterfrågas.
- Olika kulturella koder, konflikter på grund av det.
- Samarbete mellan skolorna behövs.
- Hur får vi medborgarna att röra sig till andra stadsdelar?

Vissa av dessa frågor har hanterats på olika sätt och till exempel har Berga by med bland annat bibliotek och ungdomsverksamhet startats upp som ett resultat av den. Frågan om att centrum upplevs som otryggt har hittills hanterats genom stärkt samverkan mellan olika

aktörer, trygghetsbevakning (kameror) samt förstärkt närvaro av polis, väktare och fältsekreterare. Den nya detaljplanen för Berga centrum är den första möjligheten att genomföra större fysiska förändringar av platsen.

Tidig dialog om den nya detaljplanen

Vid uppstarten av detaljplanearbetet genomfördes en så kallad tidig dialog våren 2022, för att lyssna in vad de som bor, verkar och vistas i området hade för tankar om framtidens Berga centrum. Syftet var dels att få ta del av tankar och idéer i det fortsatta arbetet men också att påbörja kommunikationen och förankringen av det projektet och platsens förändring. Dialogen utgick från frågeställningen: Hur vill du att Berga centrum ska vara i framtiden?

Det gick att lämna synpunkter på webben linkoping.se/planbergacentrum under fem veckor och det fanns möjlighet att träffa de som arbetade med projektet utanför centrumet vid tre olika tillfällen. Uppskattningsvis kom ett par hundra besökare till träffarna, och ytterligare många förbipasserande såg att något var på gång genom att läsa skyltarna. Många kände igen skylten från det vykort de fått i brevlådan ett par dagar tidigare. En del pratade länge, medan andra bara lämnade en kort idé.

Förutom torgräffarna genomfördes dialog på en sopplunch i Svenska kyrkan, på Bergadagen samt en kväll i aktivitetsparken. Dialog fördes också med eleverna på Bäckskolan. De fick först höra om hur kommunen jobbar och tankarna kring projektet och därefter rita eller skriva ner sina önskemål och tankar om hur Berga centrum ska vara i framtiden.

Nästan alla som har fått höra om projektet har uttryckt sig positivt till att något ska hända och att det ska ske en utveckling av platsen. Många var intresserade av att se bilder och skisser och höra mer om hur det ska bli och ville gärna följa projektet. En del tycker att det kommer ta för lång tid, de önskar ett snabbare resultat. Det allra vanligaste svaret på frågan om hur Berga centrum kan bli bättre handlar om ett större utbud av service, butiker, restauranger och caféer där man kan sitta ner. Många understryker att det är viktigt att den service som finns ska finnas kvar, men att ytterligare större utbud vore bra för området. Många uttrycker önskemål om en målpunkt att gå till, platser att sitta på och titta på folk, platser att träffa vänner på och aktiviteter att göra tillsammans. Att det ska vara inbjudande, trivsamt, tryggt och finnas grönska- gärna med en uteservering i solen. Många värnar om sitt lokala centrum och en del tycker att det var bättre förr när det fanns ett större utbud och var tryggare. En del uttrycker att de upplever otrygghet och att de önskar fler poliser eller väktare. Många vill att ungdomarna ska ha någon plats att vara på eller mer att göra så att de inte bara hänger i centrum. Några är oroliga för ökad trafik eller för höga byggnader.

Nedan finns en sammanställning av vanliga synpunkter under respektive tema.

Stadsbyggnad/utemiljöer

- Trevligt torg
- Mötesplatser
- Träd, grönska och planteringar
- Platser att sitta på

- Saker att göra och titta på
- Aktiviteter, lek och spel
- Större centrum, gärna högt
- Inte för höga hus

Innehåll/verksamheter

- Centrumet med verksamheterna är väldigt viktig för många närboende
- Mötesplatser
- Större utbud i centrum
- Fler butiker (olika sorter, även second hand)
- Fler restauranger/café med platser att sitta och äta på
- Service (vårdcentral, tandläkare, post m.m.) är viktigt och får gärna utökas
- Viktigt att mataffär och service är öppet hela tiden under byggnationen
- Servicebutik/kiosk saknas
- Föreningslokaler önskar
- Platser för ungdomar
- Platser för kultur (musik, teater, bibliotek m.m.)
- Gym/träning/sport

Trygghet

- Behöver bli tryggare
- Fler poliser/väktare eller ögon som ser
- Polisstation
- Vissa undviker centrum på grund av otrygghet
- Några känner sig inte otrygga
- Transparenta fasader till centrum in-/ utblickar

Mobilitet

- Viktigt med bra busshållplatser och bra busslinjer till andra delar av staden
- Parkeringar för de som ska handla är viktigt, det ska vara smidigt
- Parkeringar för besökare till boende önskas
- Korsningen Söderleden/Vistvägen behöver förbättras
- Trafiksituationen på Ridderstads gata är inte bra
- Det är mycket trafik redan idag
- Önskar möjlighet att kunna hyra bil eller cykel

Analys av förslaget

Många av de önskemål som kom upp under den tidiga dialogen anses kunna uppfyllas i och med det nya detaljplaneförslaget. En viktig del i arbetet har handlat om att skapa platser utomhus som kan bli mer trivsamma att vistas på för människor jämfört med idag då det främst finns stora parkeringsytor. Det finns idag knappt några sittplatser vid centrumet. Läget vid två trafikerade vägar gör det inte till en optimal plats för rofylld vistelse, men det som har tillskapats i förslaget är främst platser att slå sig ner på en kortare stund, i väntan på bussen eller i samband med att man uträttar ett ärende vid centrumet. Grönska kommer att tillföras där det är möjligt.

I detaljplanen kan kommunen inte styra vilka verksamheter som etablerar sig eller att det till exempel öppnar ett café med uteservering, däremot kan kommunen säkerställa att det finns plats för det och möjlighet att bedriva olika typer av verksamheter i de nya byggnaderna. Dialog förs också med exploatörerna/fastighetsägarna under arbetet med detaljplanen, och kommunen och fastighetsägarna har formulerat en gemensam målbild som handlar om att skapa ett tryggt och trivsamt och levande centrum med ett utvecklat innehåll i centrum och förhoppningen är att fastighetsägaren kommer göra allt för att fylla centrumet med ett efterfrågat innehåll.

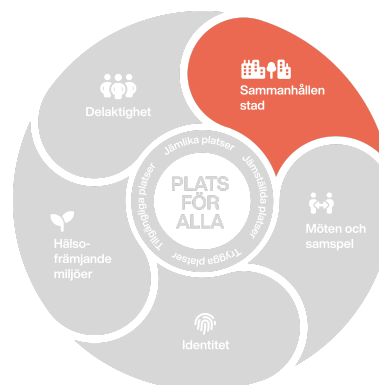
Många önskemål, främst från unga, handlade om ytor för olika aktiviteter som sporter. Det var tydligt från början att det inte skulle vara möjligt att skapa någon hall eller fotbollsplan/basketplan här, det ingick inte i uppdraget och är heller inte prioriterat på platsen som är en stadsdelsnod. Platser för sport och aktiviteter finns vid Berga aktivitetspark och planering för upprustning av den under 2024 har pågått under 2023. Önskemålen som kom in gällande aktiviteter, lek och sporter har förmedlats vidare till kultur- och fritidsförvaltningen samt till projektgruppen på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen som arbetar med upprustningen av aktivitetsparken. Inom det projektet har ytterligare dialoger förts med ungdomar just kring önskemål för aktivitetsparken.

Rekommendationer framåt

- Även om det har gått ganska lång tid sedan dialogen med eleverna på Bäckskolan så är det viktigt med ett återbesök under samrådet för att berätta om planförslaget och fortsätta dialogen. Det är viktigt för att stärka tilliten och förtroendet till kommunen.
- Fortsätt arbetet med dialog längre fram i processen, till exempel under projektering och byggnation. Det kan handla om att involvera boende i planering eller byggnation av bostadsgårdar. Ansvaret ligger till stor del på exploatörerna, till exempel i utformning av bostadsgårdar. När det är dags för invigning är det också ett tillfälle att tacka och återkoppla till de som har varit engagerade under processen.

Sammanhållen stad

En sammanhållen stad är en stad som genom sina stråk, vägnät, målpunkter och parker är väl sammanvävd och saknar fysiska eller mentala barriärer. Ett kort avstånd mellan två platser på kartan kan upplevas som långt i verkligheten, både på grund av fysiska eller rumsliga barriärer som till exempel vägar, vatten eller höjdskillnader. Avståndet kan också upplevas som långt på grund av mentala eller sociala barriärer. I dessa fall kan det handla om att en väg upplevs otrygg eller svårorienterad, att det saknas kollektivtrafikförbindelse, eller att man inte känner sig hemma eller välkommen i vissa delar av staden. I den mindre skalan kan barriärer utgöras av till exempel höjdskillnader inom kvarter eller parker och brist på tillgängliga vägar dit eller mellan olika platser.

Att skapa en sammanhållen stad handlar också om att skapa attraktiva miljöer, målpunkter och mötesplatser utspridda i stadsväven och skapa en funktionsblandning. Det är viktigt med samband i en stad och det finns möjlighet att genom fysisk planering förstärka samband mellan stadens olika delar, så att det är enkelt att ta sig mellan olika målpunkter och mötesplatser. Det blir då lättare att ta del av utbud även på andra platser och att möta människor från andra områden än där man själv bor, vilket kan bidra till att öka tilliten till andra och skapa förutsättningar för en socialt sammanhållen stad.

Nuläge

Berga har ett relativt centralt läge i Linköping och är väl integrerad i stadsväven. I norr angränsar Berga till Ramshäll, åt öster Vimanshäll, i söder Vidingsjö och i väster Haningeleden och Tinnerö naturreservat. En ny detaljplan för Berga äng vann laga kraft sommaren 2023, vilket möjliggör att Berga kommer att växa västerut ut mot Haningeleden på en yta som idag är åkermark. Denna detaljplan möjliggör även byggnation av en tunnel under Haningeleden för gång- och cykel, vilket möjliggör en trafiksäker förbindelse mellan Berga och Tinnerö eklandskap. De nya bostäder som under senare år har uppförts direkt väster om centrumet, inom kvarteret Lavin, har också täppt igen en tidigare outnyttjad yta som har varit obebyggt sedan Berga skola revs för ett antal år sedan.

Kollektivtrafiken vid Berga centrum är mycket god. Vid hållplatsen Berga Söderleden på Vistvägen stannar sju busslinjer och vid hållplatsen Berga centrum på Söderleden stannar tre busslinjer. Restiden till centrala Linköping är ca sju minuter och till resecentrum ca elva minuter. Resecentrum med busscentral och tågstation ligger cirka 2,8 kilometer från planområdet. Många cyklar idag på Högdalsgatan öster om Vistvägen eller på någon av cykelbanorna längs med Söderleden.

I ett utzoomat perspektiv ligger Berga väl integrerat i stadsväven och är väl sammankopplad med övriga staden genom bilvägar, kollektivtrafik och cykelvägar. I ett mer inzoomat

perspektiv, och framför allt för gående, så finns idag en del barriärer på platsen och den upplevs inte tydlig eller särskilt trivsamt att röra sig vid.

Vid centrumet utgör Söderleden och Vistvägen två fysiska barriärer. Det är mycket trafik på gatorna och miljön vid korsningen känns idag ogästvänlig för gående. Även på södra sidan om Söderleden, där centrumet ligger, är det idag otydligt att röra sig som gående. De flesta genar över den övre parkeringsplatsen som ofta är tom. De som ska till centrumet från busshållplatsen på Vistvägen sneddar ofta över en grässluttning som kantas av buskar.

Cyklister som kommer på Prästbolsgatan, från centrum eller sjukhuset, och ska vidare söderut upplever en otydlighet i hur de ska korsa Söderleden och vart de ska ta vägen därefter. En del cyklar på Ridderstads gata, en del sneddar över ICAs parkering och in på Hovetorpsgatan, en del cyklar rakt genom Heimstadens bostadsbestånd på en gång- och cykelväg som är svår att avgöra om den är offentlig eller en del av boendemiljön. Det är ofta generellt otydligt vilka miljöer som är privata eller offentliga i stadsdelar byggda på 1960- och 1970-talen. Entreerna till bostadshusen är liksom i Berga ofta vända mot gården och områdena är trafikseparerade, vilket innebär att biltrafik inte kör i områdena utan håller sig i utkanterna.

En del som bor i närområdet uppger att de idag väljer att inte uträtta sina ärenden i Berga centrum på grund av otrygghet och att det har ett dåligt rykte. De väljer istället andra närliggande stadsdelscentrum eller att ta bilen längre bort. Efter pandemin, när fler arbetar hemifrån, upplever ICA-handlaren att det är färre kunder som kommer med bil, men samtidigt fler kunder från närområdet som kommer till fots eller med cykel.

Analys av förslaget

I den stora skalan sker inga förändringar utan under arbetet med detaljplanen har fokus varit att förbättra strukturen inom planområdet, att förtydliga och stärka de stråk och kopplingar som redan finns och att skapa en god orienterbarhet för den som rör sig till fots eller med cykel. Analyser har gjorts över olika målpunkter i närområdet, vilka rörelseflöden som finns och vilka utmaningar som finns idag. Det är en balans mellan att skapa många stråk och kopplingar och att värna mer privata delar, till exempel på bostadsgårdar.

Det har funnits en ambition att styra de stora flödena av gående och cyklister ut mot Söderleden och att också placera allmänna vistelseytor ut mot dem.

Delar i planförslaget som bedöms positiva för att skapa en mer sammanhållen stad

- Vårdcentral och tandläkare som är viktiga målpunkter lokaliseras till kvarter 1, närmare korsningen, busshållplatserna och viktiga gång- och cykelstråk, vilket gör det mer synligt och tillgängligt.
- Kvarter 5 och kvarter 7 kommer bidra till att korsningen ramas in bättre och upplevelsen av korsningen som en barriär hoppas kunna minskas. De nya byggnaderna vid korsningen bidrar också till att annonsera Berga centrum som en ännu tydligare och starkare stadsdelsnod vilket är i linje med kommunens utvecklingsplaner. Byggnaderna kan även bidra till att förstärka känslan av att Berga och Vimanshäll på andra sidan Vistvägen kopplas samman.

- Busshållplatsen på södra sidan av Söderleden flyttas närmare korsningen vid Vistvägen och Söderleden för att möjliggöra smidigare byten mellan busslinjer och en mer sammanhållen hållplatsnod.
- Ett övergångsställe flyttar österut på Söderleden för att underlätta passage över gatan för de som kommer till centrum med buss på Söderleden.
- Entréer från den befintliga byggnaden i kvarter 2 vänds utåt och synliggörs och tillgängliggörs därmed också bättre.
- Gränser mellan offentligt/privat, samt mellan olika trafikslag tydliggörs, bland annat genom gestaltning av utemiljön, fysisk utformning, placering av bebyggelse med mera. Vilket bidrar till säkrare, mer tillgängliga och orienterbara rörelsestråk.
- Ett nytt allmänt gång- och cykelstråk skapas i nord-sydlig riktning genom planområdet. Stråket leder vidare till ett kommunalt stråk där det finns en visuell koppling till Berga by. Stråket stärks upp av kvarter 4, 6 och den inbyggda lastzonen.
- Ett stråk för gående skapas genom bostadsgårdarna i kvarter 3, vilket möjliggör en passage från centrum till Ridderstads gata.
- Ridderstads gata stärks när de nya bostadsbyggnaderna vänder sina entréer mot den.
- Ett stråk för gående och cyklister skapas mellan kvarter 1 och kvarter 4.
- En passage i form av en trappa som är tänkt att skapas mellan busshållplatsen på Vistvägen och gården vid kvarter 5.
- En separerad gång- och cykelbana anläggs på södra sidan av Söderleden (motsvarande konceptet för cykellänken). Det kan bidra till att öka attraktiviteten på cykelstråket.

Risker/ nackdelar

- En cykelbana på södra sidan av Söderleden motsvarande cykellänken kan komma att inbjuda till höga hastigheter vilket inte är lämpligt i direkt anslutning till busshållplats, torgyta och viktiga målpunkter.
- Öppningen i söder mellan kvarter 2 och 3 möjliggör en smitväg, vilket kan skapa en mindre privat bostadsgård.
- En tydligare koppling mellan Berga centrum och mötesplatsen Berga by har efterfrågats under projektet men har varit svår att tydligt lösa. Flera befintliga byggnader ligger redan som barriärer mellan de två målpunkterna och det är tyvärr inte möjligt att skapa någon visuell koppling.
- Marken inom planområdet lutar ganska brant och i planförslaget förekommer därför trapplösningar på vissa platser för att ta upp markhöjden. Alternativa vägar som är tillgängliga kommer dock att finnas.

Rekommendationer framåt

- Utformningen av cykelbanan/cykellänken och eventuell anpassning av dess utformning förbi centrumet för att inte skapa farliga situationer behöver utredas vidare.
- Skyltning för ökad överblick och orienterbarhet när det nya centrumet är utbyggt.

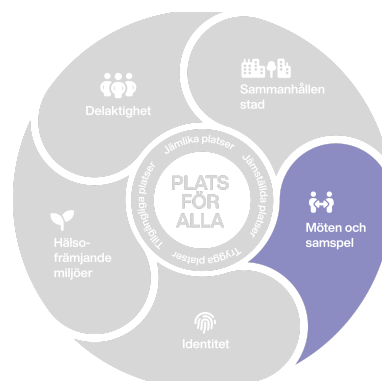
- Säkerställ fungerande rörelsestråk vid centrumet under byggtiden.

Sammanfattning

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget väntas ha positiva effekter för en sammanhållen stad. Berga centrum ligger redan väl integrerat i stadsväven och är tydligt sammankopplat med andra stadsdelar men planförslaget kommer ytterligare att stärka det, och bidra till att förbättra orienterbarheten för gående och cyklister i direkt anslutning till centrumet. När centrumet rustas upp och blir en ännu mer attraktiv målpunkt och mötesplats finns förhoppningar om att fler som idag inte väljer att utträta ärenden i Berga centrum gör det, vilket är positivt för tilliten och den sociala sammanhållningen i staden.

Möten och samspel

I en stad som främjar möten och samspel mellan människor finns det attraktiva mötesplatser och miljöer där människor trivs och gärna vistas på. Möten och samspel mellan människor kan öka toleransen och tilliten mellan invånarna och bidra till en bättre sammanhållning. Forskning visar att människors hälsa och levnadsväl som utbildning och yrke påverkas av det sociala sammanhang de befinner sig i och vilka människor de möter i sin vardag och växer upp med. Eftersom Linköping är en segregerad kommun är detta en särskilt viktig fråga. Vi mår alla bra av att möta människor som inte är precis som oss själva.

En stad behöver många olika former av mötesplatser, både inomhus och utomhus. Både kommersiella mötesplatser som butiker och restauranger, och icke-kommersiella mötesplatser som parker och bibliotek. Det kan handla både om större mötesplatser som skolor och träningsanläggningar men även om mindre där mer spontana möten kan uppstå som tvättstugor, busshållplatser eller bostadshusets entré. Genom att skapa attraktiva miljöer och målpunkter inom en stadsdel eller ett område kan man locka invånare och besökare från andra delar av kommunen dit, vilket gör att människor från olika delar av kommunen och med olika livsstil ser varandra och möts.

Nuläge

Idag finns det flera mötesplatser i och i närheten av Berga centrum, se karta på sid 9. Berga centrum är idag en målpunkt för boende i närområdet och mötesplats i den bemärkelsen att det finns flera servicefunktioner samlade där. Det går att handla och uträtta ärenden och man möter andra människor i de situationerna men många boende uttryckte i den tidiga dialogen att det inte finns några trevliga ställen att vistas på eller några platser att sitta på. "Berga centrum besöker man för att uträtta ett ärende, men man stannar inte kvar där." De efterfrågar ett café eller en restaurang med servering eller uteservering. Parkbänkar att sitta på, planteringar att titta på och så vidare. Många uttryckte att de saknade ett torg. Detta kan tolkas som ett önskemål om fler trivsamma mötesplatser som gör att man kanske väljer att stanna lite längre på platsen istället för att bara uträtta sina ärenden och sedan gå hem. Många önskade i dialogen också aktivitetsytor eller saker att göra i anslutning till centrumet. Till exempel plats för att utöva olika sporter eller en lekplats, eller ett ställe för barn att vänta på när föräldrarna handlar mat.

Den torgyta som finns idag mellan centumbyggnaderna används inte som ett torg. Det upplevs som en trist miljö som de flesta bara passerar. En del ungdomar vistas där och sitter på kanten till de upphöjda planteringarna eller på trappan till vårdcentralen, som är några av de få sittmöjligheter som finns utomhus idag.

Galleriagången inne i centrumbyggnaden fungerar idag som en mötesplats för ungdomar från området, främst under den kalla delen av året. Fritidsverksamheten Ung Puls har inte

öppet alla kvällar i veckan och när verksamheten är stängd samlas många unga inne i centrumet. Många besökare upplever dessa ungdomar som otrygghetsskapande och störande ungdomsgång, men enligt uppgift tycker de unga själva att det är en trygg plats att vara på eftersom det finns vuxna där.

Analys av förslaget

Nya offentliga mötesplatser utomhus kommer att skapas på allmän plats i området i form av två mindre torg. Motsvarande ytor finns idag inte alls vid centrumet på allmän plats. I och med genomförandet av den nya detaljplanen är planen att de målpunkter och mötesplatser som redan finns byggas om, renoveras eller få helt nya lokaler. Det kommer innebära ett rejält lyft och förhoppningsvis innebär det mer funktionella lokaler som gör att de kan utvecklas till ännu viktigare mötesplatser i området.

Delar i planförslaget som bedöms positiva för att främja möten och samspel

- Två nya offentliga torg skapas. Togen har placerats så att de ligger där de största flödena av människor kommer vara, vilket gör att de kommer befolkas och därmed öka förutsättningarna för att de kommer upplevas som trygga.
- Utanför kvarter 2 möjliggörs trivsamma vistelseytor vid entréerna.
- Platser att sitta på skapas på de två torgen (allmän plats) och framför kvarter 2 (kvartersmark).
- Möjlighet till att verksamheter har uteserveringar skapas vid kvarter 1, 3 och 5.
- Kvarter 2 kommer att byggas om från en introvert byggnad till att vända sig mer ut mot Söderleden när galleriagången byggs bort och entréer till lokaler placeras i direkt anslutning till utomhusmiljön.
- Möjlighet till verksamhetslokaler i bostadskvarteren 3 och 5.
- Nya bostadsgårdar som blir mötesplatser av mer privat karaktär.
- Tydligare gränsdragning mellan vad som är offentligt, halvoffentligt och privata ytor.

Risker/nackdelar

- Den väderskyddade galleriagången försvinner i och med ombyggnation som en mötesplats.
- Vilket utbud som kommer att finnas i centrumet kan kommunen inte styra över, utan ansvaret ligger på fastighetsägarna att skapa attraktiva lokaler och hyra ut dem till verksamheter som bidrar till området.
- När galleriagången försvinner som en plats att hänga på för ungdomar finns risk att de istället söker sig till andra varma lokaler, antingen parkeringsgaragen vid centrum eller till trapphus, källare, och vindar. Det är inget som fastighetsägarna önskar och det blir ett mer otryggt alternativ för ungdomarna då det inte finns vuxna där som ser vad som händer. Frågan är dock för stor för att lösas inom planarbetet.
- Risk att sittplatser utomhus tas över av ungdomar så att andra inte vill eller vågar vistas där.

- Gräsytan där kvarter 6 planeras är en mindre grön mötesplats i området som kommer att försvinna.

Rekommendationer framåt

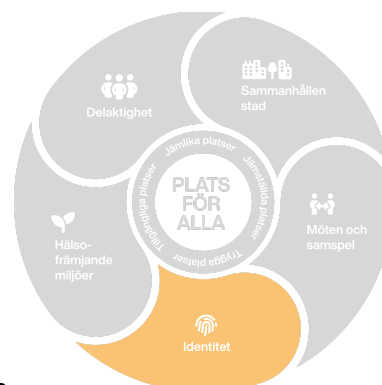
- I fortsatt arbete och projektering, försök skapa varierande platser utomhus som tilltalar olika målgrupper. Till exempel sittplatser i mer exponerade och skyddade lägen.
- I fortsatt arbete och projektering, försök fånga upp önskemål från den tidiga dialogen. Går det att skapa plats för mindre aktiviteter som kan främja möten och samspel, till exempel ett schackbräde eller något att klättra på?
- Ha med trygghetsaspekten i utformningen av vistelseytor utomhus. Nyttja gärna personer med god lokalkännedom, som deltagare från trygghetsworkshopen, för att bolla olika alternativ.
- Främja tillit och gemenskap mellan boende genom att skapa trivsamma bostadsgårdar och gemensamhetslokaler i bostadshusen.

Sammanfattning

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget väntas främja möten och samspel på platsen. Service och målpunkter stärks i och med nya eller renoverade lokaler. Sannolikt kommer fler verksamheter att tillkomma. Nya vistelseytor utomhus skapas vid centrumet och en mer trivsam miljö väntas leda till att fler väljer att uppehålla sig vid centrumet. De nya torgen placeras vid rörelsestråk för att befolka dem och därmed göra dem trygga.

Identitet

Begreppet identitet har inom fysisk planering två olika innebörder. Den första handlar om ett områdes eller en plats karaktär, till exempel gestaltning, arkitektur, uttryck eller landmärken som gör den unik och utmärker den till skillnad från andra platser. Det kan kallas för platsens lokala särart. Den andra handlar om människors mentala inställning till platsen, om människors känslomässiga förhållande, minnen och kulturella förankring till en plats eller ett område. En plats eller ett område har därför olika identitet beroende på vem man frågar. De som bor eller vistas på platsen kan ha en uppfattning och utomstående eller media en annan, men även bland boende på samma plats kan känslan ibland vara delad. Ibland används också begreppet platsens själ för att beskriva det där unika som är svårt att sätta fingret på.

Genom att göra fysiska förändringar på en plats påverkas nästan alltid platsens identitet på ett eller annat sätt. Ibland avsiktligt genom att man vill förändra en karaktär eller utveckla en ny identitet för ett område och ibland oavsiktligt.

Nuläge

Berga är en av tre stadsdelar med socioekonomiska utmaningar i Linköpings kommun. De andra två är Skäggetorp och Ryd.

Berga består av fyra olika delar som skiljer sig åt gällande bostadstyp men även socioekonomi hos invånarna. Ibland används begrepp som "villaberga" och "Lägenhetsberga". Vissa delar av Berga upplevs som sämre och andra som bättre. Centrumet ska dock fungera som hela områdets mötesplats och servicepunkt, och i den täta staden ska Berga centrum även serva boende i Vimanshäll och Ramshäll med flera.

När området byggdes var det en ny och modern stadsdel i Linköping med hög standard på lägenheter och väl omhändertagna gröna miljöer. Under åren har det skett ett slitage på byggnader och miljöer och det har också skett en förändring i de boendes socioekonomiska sammansättning, framför allt i de delar som främst innehåller hyresrätter.

Det är vanligt att de boendes uppfattning av området skiljer sig åt från medias eller utomståendes bild av området. Berga har en sämre stämpel bland Linköpings stadsdelar och de senaste årens brott, ordningsstörningar och inte minst dödsskjutningar, har ytterligare spätt på stigmatiseringen av området. Många som bor i Berga trivs mycket bra och är nöjda såväl med sin bostad som med sitt område och närmiljö, självklart påverkas känslan av negativ nyhetsrapportering och otrygghet men många menar att det är överdrivet. Det är också många som trots ryktet har valt att flytta till det nybyggda området väster om centrum. Under dialogen framkom att de som har valt att köpa en bostadsrätt där kom från olika delar av Linköping och aktivt valde att bosätta sig just där på grund av det ypperliga läget nära

service i centrumet och i de vackra omgivningarna. Problemet kring centrumet uttryckte de att "vi ju håller på att lösa." Det var ett positivt besked som vittnar om en framtidstro och att Berga kanske fått ett oförtjänt dåligt rykte under de senaste åren.

Under dialogen framkom en del minnen från 1960 och 1970-talet under det som av vissa beskrivs som Bergas glansdagar. Det fanns två matbutiker, många andra butiker vid centrum och på torget ordnades ibland konserter. Ryktet säger att en svensktoppsetta spelade där och det var rejäl uppståndelse.

Analys av förslaget

Området har sett likadant ut sedan 1960-talet och i och med den nya detaljplanen kommer en stor förändring ske på platsen som kommer att påverka platsens identitet. Byggnader med tydlig präglning av 1960-talets arkitektur kommer att rivas eller byggas om och nya byggnader kommer adderas. En bensinstation har legat vid korsningen mellan Vistvägen och Söderleden sedan 1950-talet och även den försvinner i och med det nya förslaget. Förändringarna innebär att det skapas en ny årsring i Berga vid det nya centrumet och blir delvis en fortsättning på det nya område som redan har byggts väster om centrumet där Berga skola tidigare låg. De nya bostäderna kommer också innebära att många nya invånare flyttar till platsen

Hur människor som bor i Berga och som kanske har bott där under en längre tid kommer att uppleva förändringen går inte att förutspå. Men under den tidiga dialogen framkom att de allra flesta inte upplever att det är bra vid centrumet idag utan välkomnar en förändring. En del uttryckte att det var bättre förr, på 1960-1970-talet då centrumet blomstrade.

Förhoppningsvis kan nysatsningen med fler bostäder, arbetsplatser och tillgänglig service samt nya utemiljöer bidra till en stolthet över platsen och att boende i framtiden kan känna en stolthet över att de bor i Berga eller vid Berga centrum. En förhoppning är också att fler från andra områden väljer att stanna till och uträtta sina ärenden där. Berga centrum har ett väldigt strategiskt läge i korsningen mellan två viktiga vägar, men idag uppger en del att de undviker centrumet på grund av otrygghet eller bara för att det har dåligt rykte.

Rekommendationer till fortsatt arbete

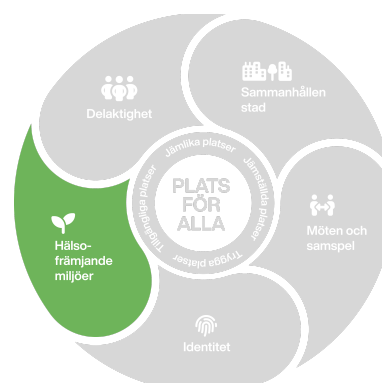
- De nya byggnaderna bör få en arkitektur och gestaltning som gör dem till en ny tydlig årsring, samtidigt som de passar in i den befintliga omgivningen.
- Eventuella konstverk på torgen kan bidra till att ge platserna en identitet.
- Ta chansen att tillföra något fint och med hög kvalitet i Berga genom omsorg i utformning och materialval.
- Viktigt med känslan av att centrumet är viktigt och att miljöerna är omhändertagna, nolltollerans mot klotter och skadegörelse krävs.
- Arbeta med att medvetet sprida bra nyheter och berätta om satsningarna på centrumet, som en del i att förändra mediebilderna och den allmänna uppfattningen om området.

Sammanfattning

Bedömningen är att planförslaget innebär att Berga centrums identitet kommer att förändras mycket. Om det kommer att upplevas som positivt eller negativt kommer att variera. Den stora förändringen på platsen kan bli en nystart som gör att centrumet kan fortsätta vara ett välfungerande stadsdelscentrum under många år till. Förhoppningsvis leder förändringen till att öka tryggheten på platsen och på sikt mildra det oförtjänt dåliga rykte som Berga centrum har idag.

Hälsofrämjande miljöer

Med hälsofrämjande miljöer avses gröna och blåa miljöer med rekreativa inslag. Hälsa handlar om människans tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Natur och grönska har positiva effekter på människors hälsa, bara att genom fönstret ha utsikt över en grön miljö sänker blodtryck och upplevd stress. Det är viktigt att det finns olika typer av gröna miljöer. Det behövs plats både för de som vill leka, spela, idrotta eller umgås med andra och för de som söker mer stillhet och avskildhet, både programmerade ytor och mer naturliga eller vilda. Det är också viktigt att säkerställa att det finns gröna miljöer som kan användas av alla, oavsett förutsättningar eller ekonomiska tillgångar.

Parker och grönområden kan möjliggöra lek, rörelse och fysisk aktivitet vilket är en viktig del för att förbättra den fysiska hälsan. Små gröna oaser i en tät stad kan vara värdefulla och göra stor skillnad men det är viktigt att säkerställa att det också finns stora gröna områden och stråk som binder samman dessa platser. Rörelse och fysisk aktivitet får oss ofta att tänka på idrott men begreppen omfattar all typ av rörelse och aktivitet, till exempel vardagsrörelse som sker i parker, på skolgårdar och vid lekplatser, aktiva transporter som gång och cykel, samt organiserad idrott i förening eller liknande samt samt självorganiserad idrott eller spontanidrott som sker på bollplaner, utegym och i löpspår.

Nuläge

I stadsdelen Berga finns det mycket gröna och även blåa rekreativa miljöer. Närmaste natur- och rekreationsområde finns i Berga minnespark och Tinnerbäcksstråket cirka 150 till 200 meter väster om planområdet. Bostadsgårdarna i området är rymliga och till stor del gröna. Vid Berga by söder om planområdet finns en lekplats, lekmiljöer för boende finns också på bostadsgårdarna i omgivningen.

Vid Berga centrum är det redan ianspråktagen stadsmiljö, till största del hårdgjorda ytor, och området innehåller inga natur-, park- eller rekreationsområden. En hel del planterade träd finns inom planområdet av varierande storlek och art. De flesta träden är dock små. Naturvärden finns i form av trädalléer längs Vistvägen, Hovetorpsgatan och Söderleden som omfattas av generellt biotopskydd.

Analys av förslaget

I och med planförslagets genomförande påverkas befintliga grönytor och naturvärden inom planområdet. Gräsytor kommer att tas i anspråk och träd kommer att behöva tas bort, samtidigt kommer nya gröna miljöer tillskapas, både på allmänna ytor och på de nya bostadsgårdarna. Initialt i planarbetet fanns tankar om att bygga nya bostadshus på markparkeringen längs med Vistvägen på fastigheten Lagunen 1 och även Lagunen 2. Detta skulle dock innebära att både trädraden på Vistvägen och trädraden på Hovetorpsgatan skulle behöva tas ner vid byggnationen. Om de skulle kunna återplanteras behövde de nya

byggnaderna vara så smala att det inte fanns någon möjlighet att genomföra det. Avvägningar har löpande gjorts under projektet för att hitta bra helhetslösningar för området och en balans mellan att bevara grönska och att skapa värden som till exempel nya bostäder.

Delar i planförslaget som bedöms positiva för att främja hälsofrämjande miljöer

- En bättre gestaltad livsmiljö med nya miljöer som är mer genomtänkta och omhändertagna, jämfört med dagens stora markparkeringar.
- Nytt allmänt torg med träd- och buskplanteringar skapas vid korsningen Söderleden och Vistvägen.
- Nytt allmänt torg med träd- och buskplanteringar skapas väster om kvarter 1.
- Nya bostadsgårdar i kvarter 3 har goda förutsättningar för att bli gröna och trivsamma, på platsen finns idag främst hårdgjorda ytor.
- En mer privat bostadsgård skapas söder om kvarter 4.
- En liten men mer privat bostadsgård skapas i anslutning till kvarter 6.
- En mindre bostadsgård skapas söder om kvarter 5, på en idag hårdgjord yta.
- En bostadsgård kommer att skapas vid kvarter 7, där det idag är hårdgjord yta. Byggnaden kommer att anpassas till omgivande träd så att de inte påverkas negativt. Gården är tänkt att ansluta till omgivande natur i öster.
- Träden vid Söderleden framför kvarter 2 tros kunna bevaras och få bättre förutsättningar att växa sig stora genom renovering av växtbäddarna.
- Tanken är att nya träd ska planteras på kvartersmark framför den befintliga centrumbyggnaden för att skapa ett grönt och trivsamt intryck.
- Bostäderna på baksidan av kvarter 2 får små uteplatser som kan prydas av grönska.
- Intentionen finns att skapa grönska på fasaden på södra sidan av kvarter 1 samt den västra fasaden på kvarter 2 som blir en del av bostadsgården till kvarter 3.

Risker/nackdelar

- Vid kvarter 1 kommer fem träd i allé som bedöms omfattas av generellt biotoskydd behöva tas bort för att möjliggöra ny byggnad och busshållplats.
- Vid kvarter 5 kommer 12 träd som ingår i alléer och bedöms omfattas av generellt biotoskydd behöva tas bort för att möjliggöra ny byggnad och nytt torg.
- Vid kvarter 4 kommer del av befintlig bostadsgård som idag utgörs av gräsmatta och några träd att tas i anspråk. Aktuell yta bedöms dock inte ha ett stort biologiskt eller rekreativt värde.
- Gräsyta på västra sidan av Hovetorpsgatan omvandlas till markparkeringar. Aktuell yta bedöms inte ha ett stort biologiskt eller rekreativt värde.
- Vid kvarter 6 kommer del av befintlig bostadsgård som innehåller gräsmatta och träd tas i anspråk. Gården tillhör boende på fastigheten Laken 4 men den upplevs inte som en privat bostadsgård utan mer som en offentlig plats. Aktuell yta bedöms dock inte ha ett stort biologiskt eller rekreativt värde.

- Det är begränsat med allmän platsmark vilket gör att kommunens möjligheter att plantera träd och grönska är begränsade..

Rekommendationer framåt

- Fastighetsägarna bör verka för att skapa så mycket grönska som möjligt på kvartersmark för att skapa ett grönt och trivsamt intryck.
- Viktigt att grönytorna sköts och underhålls.

Sammanfattning

Den sammantagna bedömningen av planförslaget är att miljöerna runt Berga centrum kommer att bli mer hälsofrämjande totalt sett. En bättre gestaltad livsmiljö kommer att skapas med nya miljöer som är mer genomtänkta och omhändertagna jämfört med dagens stora asfalterade ytor. Vissa träd och grönytor kommer att tas bort i och med detaljplanens genomförande men nya gröna värden kommer också att tillföras. Bedömningen görs inte kring enskilda träd värden utan mer sett till helheten där hela området kommer att få ett lyft och nya platser för människor att vistas på kommer att skapas.